

Мушта О.А.,
завідувач музеєм О.С.Пушкіна і П.І.Чайковського
Кам'янського державного історико-культурного заповідника,
м. Кам'янка, Черкаська область, Україна
E-mail: -----

З ІСТОРІЇ КАМ'ЯНСЬКОГО ОСЕРЕДКУ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ: ПОБИТТЯ ГАЛИЦЬКОЇ МОЛОДІ 1990 р.

У статті висвітлюються причини, передумови, обставини та наслідки побиття місцевою компартійною владою івано-франківських студентів у м.Кам'янка (Черкаська обл.) 19 серпня 1990 р. Коротко охарактеризовано діяльність Кам'янського осередку Народного Руху України, подано інформацію про участь кам'янських рухівців у святкуванні 500-річчя козацтва на Запоріжжі, знайомство тут з галицькою молоддю. Детально описано обставини побиття івано-франківських студентів у Кам'янці, суспільний розголос і резонанс події, розслідування злочину і загальні результати.

Ключові слова: кам'янські рухівці, івано-франківські студенти, парткерівництво, побиття молоді, розслідування.

У період зміни суспільно-політичної та світоглядної доктрини радянського устрою часів «перебудови» траплялись різноманітні суперечливі епізоди. Побудована на терорі й репресіях комуністична тоталітарна система агресивно сприймала елементи плюралізму й демократії, введених офіційною лінією реформ М.Горбачова. А враховуючи ще й надактивну ідеологічну роботу у всіх державних сферах і секторах, акцентування уваги на реальних і уявних ворогах системи, то все це і призвело до різного роду конфліктів та протистоянь. Ці процеси не оминули й м.Кам'янку, де 19 серпня 1990 р. було побито заїжджих студентів із Західної України. На фоні існуючої економічної кризи, військових дій на Донбасі, непростой зовнішньополітичної ситуації активізувалися різного роду протестні групи. За таких обставин, врахування помилок минулого за подібних внутрішніх і зовнішніх реалій кін. 80-х – поч. 90-их рр. ХХ ст. сьогодні може стати ключем для налагодження діалогу між суспільством і владою заради спільної мети – побудови сильної, заможної, розвиненої Української держави.

Хронологічні межі дослідження включають часовий проміжок від липня до грудня 1990 р. Джерельна база роботи побудована на спогадах очевидців та учасників подій побиття галицької молоді у Кам'янці [1-6]. Джерела підкріплені інформацією різноманітної преси [7-11]. Мета – охарактеризувати передумови, хід й наслідки побиття івано-франківських студентів у Кам'янці 19 серпня 1990 року.

В 1990 р. ідеологічна основа радянської тоталітарної машини продовжувала зазнавати системних збоїв. Відчувши подихи вільнодумства, викликаного горбачовською політикою «гласності», у розрізненних республіках штучно утвореного більшовиками єдиного унітарного організму розпочалися процеси власного національно-духовного визволення. Масово стала поширюватися нелегальна література про заборонені сторінки минулого, руйнувалися міфи про героїзм і героїв більшовицької епохи, на місцях давали дозвіл на проведення заходів культурно-просвітницького спрямування, за які раніше можна було на довгі роки опинитись у буцегарні.

Україна в контексті демократизації суспільного життя задніх не пасла. У різних містах проводилися акції, протести, тиск на комуністичну владу. Масово організовувались різноманітні заходи. Так, зокрема, на середину серпня 1990 р. на Запоріжжі відзначалася велика подія – святкувався 500-річний ювілей українського козацтва.

Ще в березні 1990 р. в Кам'янці виник осередок Народного Руху України. Активісти на чолі з О.В. Нестерчуком, І.М. Моцою, О.Б. Мірошніченком та ін. проводили мітинги, акції, роздавали газети й листівки опозиційного до влади спрямування. А в липні місяці керівник Кам'янського Руху О. Нестерчук дізнався про заплановане на середину серпня святкування 500-річчя козацтва на Запоріжжі, про що він і повідомив своїм колегам-партійцям [1]. І на це величне дійство зголосились поїхати містяни Ігор Моца й Віктор Кужіль (з 2 доньками), директор Лузанівського Будинку культури Петро Тимошенко та ще декілька молодих людей, навіть не підозрюючи, до чого це призведе в майбутньому...

Святкування ювілею українського козацтва стало процесом справжнього національного єднання. До Запоріжжя з'їхалися тисячі людей з різних куточків України, повсюдно майоріли синьо-жовті стяги, під час різноманітних виступів домінувала ідея відродження української державності. Самодіяльні й аматорські колективи з різних регіонів об'їжджали багато населених пунктів й разом давали святкові концерти.

Делегація з Кам'янки стала свідком усіх цих урочистостей, їздила в села на концерти, перебуваючи у великому захопленні від побаченого й почутого. Тоді ж стався один епізод, котрий став визначальним у подальшому. У результаті необережного поводження з вогнем (готували обід за допомогою паяльної лампи), спалахнув салон автівки В.Кужіля. Погода стояла спекотна, тому загасити пожежу вдалося не відразу. Як наслідок, обгорів салон автомобіля, хоча на його працездатність (їзду) це не вплинуло.

Очевидцями цієї невеличкої пожежі стали студенти з Івано-Франківська. Демонструючи єдність і взаємодопомогу, вони вирішили зібрати кошти для придбання нового салону В.Кужілю (згодом, по приїзді додому, нова обшивка була придбана). Кам'янчани тісно

здружилися з прикарпатцями й запросили останніх заїхати до нашого міста по дорозі додому [2].

17 серпня у Будинку культури в Кам'янці відбулися відкриті збори місцевого осередку Руху. Приїжджі із Запорожжя активісти – В. Кужіль, П. Тимошенко та ін. – розповідали містянам про святкування 500-річчя українського козацтва, ділилися враженнями, захоплено розповідали про все побачене. Також, присутні дізналися про цікаві факти знайомства зі студентами з Івано-Франківська та ймовірність їхнього приїзду до Кам'янки. Фактично, саме починаючи з цього моменту в місті знали про можливий візит галичан.

Варто зазначити, що напередодні відвідин згаданої групи студентів, до Кам'янки впродовж кількох днів заїжджали різні делегації, які поверталися із Запоріжжя. Здебільшого, вони зупинялися тут, щоб перепочити й пообідати, паралельно ознайомлюючись із принадами міста. Звиклі до туристів мешканці загалом нейтрально ставилися до заїжджених гостей. Єдине, що викликало подив і здивування – синьо-жовті знамена, які періодично майоріли на автобусах та «бандерівський» одяг багатьох гостей. Заангажовані радянською пропагандою, деякі кам'янчани навіть шпурляли по автівках із «західняками» різним непотребом, коли ті від'їжджали додому [1]. Однак, основна «страва» була відкладена на пізніший час.

19 серпня православно-християнський світ відзначає Спаса. Але, оскільки комуністичний режим із Богом «не дружив», це свято було окультурено й перетворено на День Врожаю. Відповідно, 19.08.1990 р. у Кам'янці на стадіоні «Авангард» проходило велике дійство. Виступали художні й аматорські колективи, з різних сіл були представлені столи достатку, підготовлена і показана змістовна концертна програма тощо. І саме цього дня до Кам'янки завітала група студентів з Івано-Франківська. Ще напередодні вони повідомили В. Кужілю, що заїдуть 19 серпня до Чигирини, щоб дати жителям концерт і після цього вирушать до нашого містечка [2]. Як стверджує О. Нестерчук, про цю новину було повідомлено на дискотеці у Кам'янці й серед людей стали ходити чутки про приїзд «західняків» [1].

Проте, оскільки за попередньою домовленістю галичани мали бути у Кам'янці набагато раніше, аніж вони власне прибули, ще до кінця не було відомо чи вони взагалі сюди прийдуть. Але, вже пополудню 19 серпня, у розпал Свята Врожаю на стадіоні, керівнику Кам'янського Руху О.Нестерчуку повідомили, що студенти вже у місті. Почувши цю новину, Олександр Васильович пішов до готелю, де зупинилися гості. Познайомившись із молоддю, Нестерчук разом із керівником групи студентів Павлом Андрусяком пішли через парк на стадіон, щоб домовитися про святковий виступ гостей. Паралельно, основна частина молоді спускалася до стадіону центральними вулицями міста в обхід парку [1].

Спроба домовитися про виступ івано-франківців на Святі Врожаю не знайшла жодного порозуміння з керівництвом Кам'янського району. За свідченням О. Нестерчука, голова райвиконкому О. Холявко був категорично проти, подібні антагоністичні інтонації лунали з уст керівника районного агропромислового об'єднання М. Тарандушка та голови телепинського колгоспу І. Богуна, а працівник райкому Ноздренко ще й висловився в бік Андрусяка й Нестерчука нацензурною лайкою. Всі «вершки» кам'янської комуністичної влади були дуже незадоволені такою ініціативою, відверто зневажливо спілкуючись із П. Андрусяком, як керівником «непроханих» гостей. Проте, такою хамською поведінкою події не завершилися.

Очікуючи, що дозвіл для того, щоб поспівати на стадіоні буде наданий швидко і легко, студенти, поки їхні керівники емоційно сперечалися, підходили до стадіону. Знаючи про це, П. Андрусяк і О. Нестерчук вирушили їм назустріч, вважаючи, що навіть такі владні обмеження на завадять виступити галичанам на сцені, хоч би й поза межами концертної програми без мікрофонів [1].

Власне хода молоді із Західної України вулицями Кам'янки уже була своєрідною подією. Синьо-жовті стяги, західноукраїнська говірка, вишиванки – все це викликало неабиякий інтерес, здивування і в той же час острах (у влади). Група студентів разом із представниками Кам'янського Руху підійшла до стадіону, вклонилась і стала чекати подальших дій. Якраз в цей час до них підійшли

П. Андрусяк та О. Нестерчук. Вони повідомили про відмову влади й розповіли про плани виступити вже після закінчення основної концертної програми. З такою позитивною перспективою студенти з «рухівцями» спустились до чаші стадіону «Авангард», зупинившись біля флагштоків. Саме тут гості хотіли додивитися концерт, а потім – й самі виступити. Але все пішло зовсім поіншому «культурному» сценарію...

Вже коли студенти спускались, їм назустріч вирушило «обурене» парткерівництво міста й району зі своїми сатрапами. Очевидно, очікуючи на приїзд «західняків» ще раніше, влада потурбувалася про присутність «армії незгодних», котрі були напоготові вигнати своїх недругів. За свідченням М. Шульського, різним підконтрольним особам (водії, колгоспники, трактористи) дали 3 л горілки, щоб вони, в разі чого, «допомогли» [3]. Саме така агресивна більшість рушила до приїжджої молоді.

Підійшовши до делегації студентів, парточільники міста й району стали розкидатися заяженими фразами більшовицької пропаганди. Лунали фрази про «кривавих бандерівців», наводилися аналогії з нацистською Німеччиною, говорили про антидержавну діяльність націоналістів часів II Світової війни та ін. О. Нестерчук згадує: «Підійшов голова райвиконкому О.С. Холявко, який сказав, що нас на свято не запрошували, тому ми маємо повернутися назад. Я йому відповів, що на вході до стадіону висить табличка «Ласкаво запрошуємо», тоді чому ми маємо йти звідси? В цей час підійшов голова колгоспу с.Телепино І.М. Богун, який взяв мене за пояс і підняв угору. Я звільнився. Далі, М.А. Тарандушко відібрав у студентів прапор і став його шматувати. Інші комуністи, зокрема голова партійної комісії КПРС Іщук, почали виривати у молоді з рук флагштоки, ламати і бити ними. М.Ю. Тамко, В.Д. Марчук стали підбурювати натовп, закликаючи «бийте бандерівців», а представник Кам'янського райкому партії Ю.М.Таран голосив: «бийте «бандерівців» в есесівській формі». Після цього почалося справжнє побійще» [1]. Звідусіль на студентів накинулися парткерівники та їхні посіпаки, штовхаючи, вириваючи з рук речі, збиваючи на землю

та б'ючи лежачих ногами. Свято Спаса перетворилося на колективну бійню.

Деякі персони «особливо» відзначились у побитті студентів. Зокрема, кам'янчанин В.О. Кучеренко згадує: «На чолі цього побоїща були комуністи з місцевої влади. Багатьох я не пригадую, але точно запам'ятав, що одним із ініціаторів цього неподобства був голова колгоспу з Телепина І. Богун» [4]. Інший свідок подій М.О. Шульський додає: «В перших рядах побиття студентів стояв голова телепинського колгоспу І. Богун. Біля нього активно діяли різні «помічники». Особливо запам'яталися брутальні дії бульдозериста Василя Гудими. Взагалі, ця подія була гнітючим видовищем. Якраз у той день я придбав нову лляну сорочку. Я стояв разом із студентами і коли їх почали лупцювати, котромусь розбили носа й кров бризнула мені на сорочку. Невелику кількість юнаків і дівчат били мастаті дядьки. Це просто жах» [3].

Перепаало не лише студентам, а й деяким співчуваючим. Зокрема, рух колони молоді у Кам'янці запримітив містянин Ігор Твердохліб. Він бачив, як люди йшли, спускались до стадіону і як розпочалося протистояння з владою. І. Твердохліб був прихильником українського національного руху, тому не міг залишитись осторонь таких подій у нашому місті. Щодо цієї ситуації Твердохліб згадує таке: «Я стояв зверху на сходах, коли почалися заворушення. Бачив, як зривали прапори, штовхали молодь, кричали і виганяли студентів зі стадіону. Це було мерзенно, але ще терпимо. Однак, як тільки почалося відверте побоїще – було вже занадто. Особливо мене вразив той момент, коли голова колгоспу І. Богун взяв якусь дівчину за волосся, став її штурхати і відганяти. Я зірвався і кинувся на допомогу». Твердохліб дав добрячого стусана Богунові, потім ще кільком його однодумцям, але такого стрімкого бійця швидко оточили і ліквідували його активність [5]. О. Нестерчук згадує: «...у вирі подій я побачив як працівник ретранслятора Коваленко тримає за ший І. Твердохліба, а працівник Кам'янського райкому В.В. Калінін б'є його кулаками по тулубу. Я підійшов до Коваленка й відштовхнув його. І. Твердохліб, звільнившись, почав утікати. За ним побіг В. Калінін. Раптом Ігор зупинився і вдарив ногою Калініна. Але

потім якісь два молодики схопили Твердохліба й притисли до сітки (навколо баскетбольного майданчика), а В.Калінін став бити його вже ногами. Я закричав: «Не бийте!», якась жінка також шалено заводала. Ігоря перестали бити й кинулись до інших» [1].

В ході побиття до владомощів з трибун стадіону підійшло чимало простих кам'янчан. Дехто обурювався, але багато й підтримували дії влади. Як наслідок, приїжджа патріотична молодь під фізичним натиском почала відступати [6]. Вони піднялися вгору східцями, а потім тікали до готелю. «Тепла» зустріч на стадіоні «Авангард» мала наступні практичні «результати»: розбиті носи, набухлі гулі, розірвані сорочки, обірвані гудзики, побиті фотоапарати та ін. Також у молоді забрали патріотичні брошури і газети, котрі за класичним прикладом нацизму були привселюдно спалені. М. Шульський підкреслює, що під час всіх цих подій, за якимсь «дивним збігом обставин», представників місцевої міліції ніде не було видно [3].

Коли студенти прийшли до готелю, тут же з'явилися міліціонери та партійці, які закликали молодь якнайшвидше виїхати з міста, щоб не потрапити під «гарячу» руку «розлюченого» натовпу. Зазначимо, що до готелю підійшло багато людей, які так чи так чекали, чим усе це закінчиться. Багато з них дійсно вимагали від гостей з Івано-Франківська залишити Кам'янку, але чимало й співчувало, вибачались за дії місцевого керівництва, говорили, що місто й люди тут, насправді, доброзичливі й чесні тощо. Але влада всіляко підганяла молодь до від'їзду. Побиті й скривджені студенти були змушені покинути місто. Рухівець В.Пустовий запропонував гостям заспівати перед натовпом біля готелю. На жаль, такий повноцінний виступ не відбувся, але по дорозі до автобуса студенти разом заспівали пісню на слова І. Франка «Не пора, не пора, не пора москалеві й ляхові служити...» Коли звучала пісня, у багатьох кам'янчан сльози навернулися на очі [1]...

Але на цьому все не завершилось і навіть після від'їзду групи студентів Кам'янку тривалий час «лихоманило». Відразу після виводження делегації галичан О.В. Нестерчука запросили до райвідділку міліції. Керівнику Руху запропонували скласти протокол вчинених дій. Трішки подумавши, Олек-

сандр Васильович погодився, адекватно розмисливши, що потрібно документально засвідчити факт злочину. Але міліціонери різко відмовилися. Очевидно, зрозумівши, що у протоколі фігуруватимуть прізвиська їхніх безпосередніх парткерівників, правоохоронці відкинули запропоновану ними ж ідею. Напевно, заради уникнення будь-яких проблем у подальшому, влада розпочала «замітати сліди» [1].

У ніч із 19 на 20 серпня 1990 р. стався ще один цікавий епізод. За свідченням І. Твердохліба, на танцях у Кам'янці серед молоді швидко поширилася інформація про побиття їхніх однолітків. Обурені юні кам'янчани підійшли разом до райвідділку міліції й стали вимагати негайного розслідування. Також молодь говорила про необхідність зустрітись із керівниками міста і району. До них вийшов міліціонер В.Терновий, який пообіцяв розібратися у ситуації, покарати винних та організувати зустріч із громадою [5]. Як згадує О. Нестерчук, молодь у знак солідарності з івано-франківськими студентами, почепила на райкомі синьо-жовтий стяг [1]. І хоча прапор швидко зняли, це було яскравим свідченням національного піднесення у процесі позбавлення колоніальної залежності України в межах СРСР.

Суспільному розголосові події посприяв ще один важливий факт. Було зрозуміло, що місцева влада намагатиметься максимально приховати від громадськості області й України те, що відбувалось у Кам'янці на Спаса. Тому, щоб цього не трапилося, потрібно було поширити новину через незалежні від влади інформгентства. Це б також не дозволило спустити на гальмах резонансну подію. Зважаючи на такі обставини, представники Кам'янського Руху вирішили поширити на загальнонаціональному рівні інформацію про побиття студентів. Оскільки телефонні лінії у місті були заблоковані, В.Кужіль на своїй машині разом із І. Моцою у той же вечір поїхали в Черкаси. Зустрівшись з місцевими «рухівцями», зокрема відомим художником Д. Нарбутом, було вирішено поїхати до Києва, щоб передати відомості про означену подію на радіостанцію «Радіо Свобода» (Мюнхен). Як згадує Кужіль, у Черкасах він дав Моці гроші на квиток й той вирушив до столиці України [2]. Тут він зайшов до офісу

Української республіканської партії, де і розповів про всі перипетії подій у Кам'янці 19 серпня 1990 р. Вже увечері 20 серпня «Радіо Свобода» передало звістку про побиття студентів [1].

Розголос події, міні-протест біля райвідділку міліції, обурення громадськості вимагало від влади певних дій для залагодження конфлікту. Так, через кілька днів (22.08.90) після побиття студентів у Кам'янському Будинку культури були організовані зустрічі з населенням з приводу подій 19.08.1990 р. у Кам'янці. У президії на зборах засідала верхівка місцевої влади: В. Клименко (І-й секретар райкому), В. Марчук (голова міськвиконкому), О. Холявка (голова райвиконкому), П. Іщенко (начальник міліції), С. Хоменко (прокурор). Також, до президії самовільно долучилися рухівці І. Діхно та О. Нестерчук. Останній, зокрема, згадує: «До керівництва міста і району люди ставили багато запитань щодо причин і винуватців побиття студентів у Кам'янці. Парточільники пообіцяли розібратися у цьому питанні, при чому жодним словом не обмовившись щодо особистої причетності до цих подій. Впродовж години запитань і відповідей у О.С. Холявка піт річкою стікав із чола. І-ий секретар райкому В.Клименко звинуватив мене у самовільному зайнятті місця у президії, а М.А. Тарандушко розповідав байки про цистерну з бензином, в якій «бандерівці» топили немовлят» [1].

У побитті студентів влада звинувачувала Кам'янський Рух та особисто О. Нестерчука. На зборах виступили й деякі рухівці, котрі говорили в унісон з райкомівцями. Зокрема, тезу щодо співпраці з владою в усіх питаннях озвучив П. Тимошенко, а інший представник Руху О. Ветров звинуватив у подіях на стадіоні Нестерчука, який нібито не сповістив владу про приїзд студентів, та оголосив про своє відмежування від Кам'янського осередку Руху [8; 9].

Наступного дня після зборів, 23 серпня, частина заїжджих студентів, які ще не покинули меж області, разом із представниками культурологічного походу «Дзвін-90» розгорнули акцію протесту на центральній площі Черкас. Причина акції – побиття івано-франківських студентів у Кам'янці. Учасники протесту справедливо вимагали від обласної влади ретельно розібратися у цьому інциденті й покарати винних. З людьми вів

діалог із приводу цієї ситуації другий секретар обкому партії А.Ю. Чабан [10].

Глибоко обурили означені події у Кам'янці різні громадські організації й творчі об'єднання. Зокрема, 24 серпня на звітно-виборних зборах Черкаської обласної письменницької організації та інших творчих спілок була ухвалена спільна заява-осуд щодо резонансної події побиття студентів у Кам'янці. У зверненні до Черкаської облради та обкому компартії представники спілок засуджували дії кам'янської районної влади, звинуватили в організації бійки П. Іщука й В. Калініна та вимагали негайного розслідування і суворого покарання цього акту вандалізму [11].

Всі ці обставини посприяли стартові процесу розслідування подій.

На початку вересня 1990 р. почалося слідство. Справу вів уповноважений Черкаського РУВД О.В. Лузан. У ході досудового розслідування в якості свідків було викликано ледь не півміста. На допити приїжджали студенти з Івано-Франківська, викликали й головних обвинувачуваних (представники влади). Зокрема, один із потерпілих – Ігор Твердохліб – приходив на допити тричі. Перші 2 рази – в якості свідка. Серед головних винуватців побиття розглядався голова телепінського колгоспу І. Богун. Третій раз Твердохліба допитували вже як обвинуваченого у хуліганстві [5]. Як стверджує О. Нестерчук, у рамках допиту була проведена очна ставка між ним з одного боку і Коваленком та В. Калініним – з іншого. Останні двоє все заперечували, говорили про свою неучасть у подіях на стадіоні й пояснювали, що вони були за 50 метрів від основного місця подій. Нестерчук же приніс фото, на яких показував, де вони були і що робили. Але вже на-

прикінці грудня 1990 р. слідча справа різко загальмувалась. Олександр Васильович звернувся до начальника міліції П.Іщенка з приводу цього питання. Той повідомив, що справа закрита через відсутність складу злочину. Прокурор С. Хоменко додав, що слідство не може проводитися, оскільки студенти не написали заяву про вчинення хуліганських дій. Після цього зв'язалися з галичанами з приводу цієї ситуації. Ті зрозуміли, що влада всіляко гальмує розслідування [11]. Цим справа і закінчилася, не давши відповіді на питання про організаторів бійні. Ніхто так і не поніс відповідальності. На такій сумній ноті і завершилася ця насичена суперечливими фактами епопея.

В цілому, підсумовуючи вище викладене, можна констатувати, що означена резонансна подія носила очевидне політичне забарвлення. Виплекана радянською тоталітарною системою кам'янська партверхівка стала на «оборону» комуністичної ідеології, вбачаючи у нащадках борців за українську державність часів II Світової війни загрозу пануванню так званих «робітничо-селянських» цінностей. Навіть культурно-просвітницька діяльність розглядалася режимом як своєрідний виклик дієздатності існуючій моделі управління та більшовицьким моральним орієнтирам. У деяких регіонах злам суспільно-політичних традицій на базі реалізації стратегії «перебудови» відбувався швидко й безболісно, а в деяких наштовхувався на шалений опір партноменклатури та залежних від неї людей. На жаль, останній чинник виявився й у Кам'янці, сумнозвісним підтвердженням чого стали події побиття студентів 19 серпня 1990 року.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Матеріали польових досліджень автора (далі МПДА). – Спогади Нестерчука Олександра Васильовича, 1949 р.н., мешканки м.Кам'янка, Кам'янського району Черкаської області.
2. МПДА. – Спогади Кужіля Віктора Петровича, 1938 р.н., мешканця м.Кам'янка, Кам'янського району Черкаської області.
3. МПДА. – Спогади Шульського Миколи Олексійовича, 1948 р.н., мешканця м.Кам'янка, Кам'янського району Черкаської області.
4. МПДА. – Спогади Кучеренка Віталія Олександровича, 1945 р.н., мешканця м.Кам'янка, Кам'янського району Черкаської області.
5. МПДА. – Спогади Твердохліба Ігоря Віталійович, 1964 р.н., мешканця м.Кам'янка, Кам'янського району Черкаської області.

6. МПДА. – Спогади Ратушного Микола Олександровича, 1957 р.н., мешканця м.Кам'янка, Кам'янського району Черкаської області.
7. Побили за ... український одяг // За Вільну Україну. – №56. – 1990. – С. 2.
8. Зустріч з молоддю міста // Трудова слава. – № 102. – 1990. – С. 1.
9. У чужий монастир... // Черкаська правда. – № 194. – 1990. – С. 1.
10. Після інциденту в Кам'янці // Молодь Черкащини. – №34. – 1990. – С.2.
11. Заява-осуд до Черкаської обласної ради народних депутатів, до обласного комітету Компартії України // Літературна Україна. – 13 вересня 1990. – С. 5.

O. Mushta

FROM THE HISTORY OF THE KAMIANKA CENTRE OF NARODNYI RUH OF UKRAINE: BEATING OF HALYCHYNA YOUTH, 1990

During the period of public-political and outlook changing of soviet order in «rebuilding» times, many contradictory episodes have happened. Built on terror and repressions, communist totalitarian system perceived elements of pluralism and democracy, introduced by Horbachov's reforms, in aggressive way. That was a reason of different types of conflicts and oppositions. The bright example – beating of visiting students from Western Ukraine in Kamianka (Cherkasy oblast) in August 19, 1990. On the background of complicated external and exacerbated internal situation in Ukraine, usage of previous periods experience becomes topical. Consideration of past mistakes in conditions of 80-90th years of 20th century can be a key to correction of the dialogue between people and the government for the purpose of the common goal – building of strong, wealthy and developed Ukraine.

Purpose of the work – depiction of the reasons, conditions and public resonance of beating Ivano-Frankivsk students in Kamianka, August 19, 1990.

During the research preparation, reminiscences of witnesses and different publications were used, process of the conception chronology was systematized, occasions of the worked theme were illustrated in details.

The article shows reasons, preconditions, motion and results of beating Ivano-Frankivsk students by local communist power in Kamianka, August 19, 1990. Activities of the Kamiankacentre of NarodnyiRuh of Ukraine are pictured shortly, given the information about participation of Kamianka'sRuh members in celebration of 500th anniversary of Cossacks on Zaporizhia, their acquaintanceship with Halychyna youth. Circumstances of the beating of the Ivano-Frankivsk students in Kamianka are depicted in details, illustrated public resonance of the occasion, crime investigation and general results.

Mentioned resonant occasion was obviously colored politically. Kamianka's top communist power, cherished by totalitarian soviet system, was «defending» its communist ideology and saw danger from Halychyna youth to its «proletarian» values. In particular regions breaking of public-political traditions occurred quickly and in painless way on the base of «rebuilding» strategy, but in others it faced considerable resistance of party nomenklatura. The last factor also appeared in Kamianka and was confirmed by sadly known beating of students, August 19, 1990.

Key words: *Ruh members of Kamianka, Ivano-Frankivsk students, party management, beating of youth, investigation.*

Рецензенти: *Котляр Ю. В., д.і.н., професор.
Сінкевич Є. Г., д.і.н., професор;*

© Мушта О.А., 2017

Дата надходження статті до редколегії 26.01.2017